

Valsts mērogā Ziemassvētkus varētu saukt par meža retināšanas svētkiem. Ja ķīnietim valsts paģēr katru gadu iestādīt vismaz vienu koku, un ir cerības, ka ar laiku pār Gobi tuksnesi šalks ciedru meži, latvietis vismaz vienu egli gadā nocērt. Nu varbūt necērt pats, tad viņa vietā to nocērt business.

Vismaz 800 tūkstošu eglīšu nonāk privātās mājās un dzīvokļos, gandrīz 200 tūkstošu – publiskās telpās – kantorī, veikalā, desu cehā, slimnīcā vai pansionātā. Vismaz 10 tūkstošu eglīšu tiek izstādītas publiskos skvēros, laukumos vai vienkārši iestādes nožogotajā teritorijā pie garāžas. Vadošā firma „Ragi un nagi” uzskata par savu pienākumu uzstādīt egli Rīgā iespējami tuvu Ministru kabinetam vai Rīgas domei, atkarā no priekšnieka tautības vai politiskajām simpātijām. Lielāko pilsētas egli brauc nolūkot pilsētas mērs, un egles nolūkošana ir labs iegāns dzestiņam ar partijas biedriem un pielīdējiem. Savukārt lepākās centra egles tiek sasietas no daudzām mazām eglītēm.

Kopumā tas nozīmē pusmiljonu nocirstu eglīšu Pierīgā, jo benzīns tik dārgs, tik dārgs. Šķiet, visčāklāk eglītes cērt pie Baložiem (Ķekavas novadā) vai Jūrmalā aiz Raga kāpas. Glauna mašīna meža vidū Ziemassvētku laikā nenozīmē pārīti, kas tur veido attiecības, bet gan veselīgu ģīmeni, kur sieva gaida vīru ar medījumu (eglīti).

Šīm eglītēm reti lemts nonākt koģenerācijas stacijā vai vismaz krāsni kā atjaunojamajam energoresursam, lielākoties tās nonāk Getliņos vai vienkārši mežiņā, jo pastāv viedoklis, Ziemassvētku eglīte nav tāds piesārņojums kā būvgruži, kurus izberot latvieši uzmanīgi skatās riņķī – ka tik kāds nenostučī. Nokaltušo eglīti uz tuvējo mežiņu vai parciņu aiznes ar tādu kā lepnumu, ar laba darba apziņu – varbūt šī eglīte sadalīsies, izveidos trūdžemei, kur augt jaunām eglītēm. Arī smecerniekam un vabolītei būs ko uz kārā zoba likt.

A/S „Latvijas valsts meži” laipni rūpējas par tautas tradīcijām, kur vectētiņš pa sniegu brien cirst Ziemassvētku eglīti. Valsts mežos katrs drīkst iet un nocirst vienu eglīti, kas ir ne resnāka par 12 cm diametrā. Nezināma iemesla dēļ vectētiņš vai kāds cits eglītes cirtējiņš parasti nolemj, ka jāizvēlas skaista egle, kura jācērt tajā augstumā, kur diametrs ir 12 cm, un šķiet iekārotākajām eglēm šie 12 cm ir aptuveni pusotru metru no zemes. Katrā Pierīgas mežā, kur iznāk skriet, var redzēt varen daudz šādu kropļotu koku.

Dievs dod Ziemassvētkus bez sniega! Sniegotos Ziemassvētkos visas eglītes cērt 20 cm virs sniega, bet nesniegotajās— 20 cm no zemes. Izmanto cirvi, zāģīti vai lielu neasu nazi. Lielākoties nocirstās eglītes vietu varam atpazīt kā 20– 30 cm augstus stabiņus ar taisnu vai slīpu asu nobeigumu.

Dejošanu ap mirstošu kociņu pasaulei kā nezūdošu svētku atribūtu sagādāja rīdzinieki 15. gadu simtenī. Par 1510. gada Ziemassvētku svinībām Rīgā ir stāstīts, ka neprecētie Rīgas tirgotāji, tolaik saukti par melngalvjiem, Ziemassvētku vakarā iznesuši no Melngalvju nama izrotātu Ziemassvētku eglīti, kura pirms tam tur stāvējusi visu Adventi. Aizdedzinājuši sveces, bet tad arī pašu eglīti, to darījuši līksmi dejojot un dziedot. Nekur pasaulē nav dokumenta, kas pastāstītu par vēl vecāku Ziemassvētku eglītes dedzināšanas tradīciju. Būtiska norāde— sadedzināja pašu eglīti, dejodami ap šo ugunsroku. Mūsdienā Latvijā šo tradīciju attīsta— eglīti nodedzina istabā, nereti kopā ar bērnu vai kādu viegli iereibušu pilsoni, kam svečotais koks uzgāžas virsū. Ja normālā ikdienā Neatliekamās palīdzības dienestam standarta izsaukums ir „alkohola reibums, galvas trauma”, tad Ziemassvētkos— „alkohola reibums, apdegums”.

Ja var ticēt leģendām (tās stāsta gan ugunsdzēsēji, gan bankas darbinieki) valsts dārgāko ugunsgrēku ne ta ar eglīti, ne ta adventes vainagu radījis Einārs Repše vēl kā Latvijas bankas prezidents, kurš nosvilinājis savu rakstāmgaldu, daļu dārgo bankas mēbeļu un nozīmīgākos dokumentus piedevām. Nevienam man nav varējis pateikt, vai uz toreizējā baņķiera, vēlākā politiķa galda bija arī nauda un vērtspapīri. Bet spriežot pēc Eināra lielajiem parādiem, iespējams, deguši lati un dolāri.

Internetā var atrast daudz un labus padomus. Neapšaubāmi vērtīgākais, ko atradu, bija— noplēsiet eglītes kājai mizu, izdariat iegriezumus kājā, tad ielieciet eglīti siltā ūdenī, pieberiet aspirīnu un cukuru, lai eglītei ir enerģija. Te nu man gribētos ieteikt— pielejiet ūdenim enerģijas dzērienu— kazi,— zari stāvus sacelsies.

Bet varbūt tomēr labāk eglīti necirst, bet Ziemassvētku dienā nostaiģāt (noskriet, nonūjot) pa mežu katram atbilstošu distanci un paskatīt— cik skaists tāds koks mežā.

Pēteris Apinis

